

6. BÖLÜM

FOLİK ASİT KULLANIMI VE PREKONSEPSİYONEL BAKIM, DANIŞMANLIK

Gülüzar SADE¹
Gülbahtiyar DEMİREL²

GİRİŞ

Prekonsepsiyonel bakım, anne ve fetus için risk oluşturan fiziksel, tıbbi ve psikososyal durumları gebelikten önce saptayarak uygun şekilde çözmek veya yönlendirmek esasına dayanan sağlık profesyoneli tarafından verilen koruyucu bir hizmettir. Prekonsepsiyonel bakım kavramı, tarama ve tedavinin yanı sıra danışmanlık kavramını da içermektedir. Sağlıklı gebeliklerin devamlılığının sağlanması, anne ve bebek sağlığı açısından olumsuz olabilecek faktörlerin saptanması ve giderilmesi danışmanlıkla başlar. Prekonsepsiyonel danışmanlıkta gebeye ve eşine; kronik hastalıklar, folik asit desteği, kızamıkçık immünizasyonu, akraba evliliği ve genetik hastalıklar, ilaçlar ve radyasyon, madde bağımlılığı, beslenme, vb. bakım ve eğitimler verilmektedir.

Dünyada gelişmiş ülkeler de dâhil olmak üzere gebeliklerin bir kısmı plansız olmaktadır. Oysa prekonsepsiyonel dönemdeki kadın ve eşinin sağlık durumu ve sağlık alışkanlıkları, doğacak olan bebeğin sağlığını etkileyecektir. Kadın ve eşinin sağlıklı olması dışında organogenesis, konsepsiyondan sonraki 17-56. günlerde gerçekleştiğinden gebelik fark edilmeden kullanılan ilaçlar, geçirilen viral enfeksiyonlar vb. teratojenler normal hücre oluşumunu ve farklılaşmayı engelleyerek konjenital defektlere yol açabilmektedir. Konjenital malformasyonlar tedavi ve rehabilitasyonları zor ve masraflı olan, aile ve topluma çok büyük maddi ve manevi yük getiren sağlık sorunlarıdır. Nöral tüp defektleri, konjenital malformasyonlar içinde sık rastlanılan ve ağır seyreden defektlerden biridir. Türkiye’de yapılmış çalışmaların sonuçlarına göre nöral tüp defekt sıklığı binde 3-5.8 arasında değişmektedir. Nöral tüp defektlerinin önlenmesinde,

¹ Öğr. Gör., Atatürk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ebelik Bölümü

² Doç. Dr., Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ebelik Bölümü

sağlıklı ve riskli kadınlara danışmanlık yapılmalıdır. Uygun prekonsepsiyonel danışmanlık verilerek kadınların sağlıklı bir gebelik geçirmeleri ve sağlıklı bir çocuğa sahip olmaları sağlanabilir.

KAYNAKLAR

- Aksu H., Sevil Ü., Yurtsev E., Güvendiren G. (2010). Nöral tüp defektleri ve folik asit. *Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanatı Dergisi*, 2(3):139-144.
- Altaş M., Aras M., Altaş Z.G., Aras Z., Serarşlan Y., Yılmaz N. (2012). Nöral tüp defektli hastalara retrospektif bakış. *Mustafa Kemal Üniv.Tıp Derg*, 3(9):22-28.
- Avşar A.F., Kaya S., Kaya B. (2012). Türkiye’de folik asit perikonsepsiyonel olarak kullanılmalı mıdır? *Ankara Medical Journal*, 12(4):188-194.
- Azık F.M., Topal Y., Azık T.E. (2014). B12 vitamini ve/veya folik asit eksikliğinde hematolojik belirtiler olmadan nörolojik bozukluklar ortaya çıkar mı? *Pam Tıp Derg*, 8(2):166-170.
- Başgöl Ş., Oskay Ü. (2012). Prekonsepsiyonel dönemde ve gebelikte kanıt temelli yaklaşımlar. *International Journal of Human Sciences*, (9)2:1524-1534.
- Baysoy N.G., Özkan S. (2012). Gebelik öncesi (prekonsepsiyonel) bakım: halk sağlığı perspektifi. *Gazi Med Journal*, 23:77-90.
- Büyükşekerci M., Yılmaz Ö.H., Yılmaz F.M. (2017). Nöral tüp defekti risk faktörü olarak çevresel ve mesleki toksik madde maruziyeti. *Jinekoloji - Obstetrik ve Neonatoloji Tıp Dergisi*, 14(2):82-86.
- Chitayat D., Matsui D., Yona Amitai Y., Kennedy D., Vohra S., Rieder M., Koren G. (2016). Folic acid supplementation for pregnant women and those planning pregnancy: 2015 update. *The Journal of Clinical Pharmacology Women’s Health*, 56(2):170-175.
- Coşar E., Köken G., Köken R., Şahin FK., Yeşildağ E., Arıöz D.T., Melek H., Yılmaz M. (2009). Gebelik ve nöral tüp defektleri. *Türk Jinekoloji ve Obstetrik Derneği Dergisi*, 6(3): 193- 196.
- Coşkun A. (2011). Prekonsepsiyonel bakım ve danışmanlık: kadın yaşamındaki yeri ve önemi. *Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi*, 8(3):8-15.
- Coşkun A.M. (2017). Prekonsepsiyonel bakım ve danışmanlık. 1. Uluslararası Doğu Akdeniz Ebelik Kongre Kitabı, 11-14 Mayıs, Adana, ss.26-29.
- De-Regil L.M., Peña-Rosas J.P., Fernández-Gaxiola A.C., Rayco-Solon P. (2015). Effects and safety of periconceptional oral folate supplementation for preventing birth defects. *Cochrane Database of Systematic Reviews*, 12(3):8-9.
- Doğaner G., Gölbaşı Z. (2011). Prekonsepsiyonel danışmanlık. *STED*, 20(5):215-221.
- Elmas S., Yeygel Ç., Daşkan Z. (2016). Prekonsepsiyonel ve interkonsepsiyonel bakımın önemi. I.Uluslararası ve II. Ulusal Kadın Hastalıkları ve Ana Çocuk Sağlığı Kongre Kitabı, 7-8 Ekim, İzmir, ss.39.
- Kabaran S., Ayaz A. (2013). Maternal ve fetal sağlık üzerinde B12, folik asit, A, D, E ve C vitaminlerinin etkileri. *Türk Hij Den Biyol Derg*, 70(2):103-112.
- Keser N., Pazarbaşı A., Özpak L. (2014). Metilentetrahidrofolat redüktaz aktivitesi ve folat metabolizması. *Arşiv Kaynak Tarama Dergisi*, 23(2):237-256.
- Köken G.N., Derbent A.U., Erol O., Saygın N., Ayık H., Karaca M. (2013). Awareness and use of folic acid among reproductive age and pregnant women. *J Turkish-German Gynecol Assoc*, 14:87-91.
- The American College of Obstetricians and Gynecologists (ACOG). (2020). Good health before pregnancy: prepregnancy care. Available at: <https://www.acog.org/womens-health/faqs/good-health-before-pregnancy-prepregnancy-care>
- Ulucan K., Karahan M., Sağlam E. (2013). Folik asit metabolizmasının biyokimyasal ve moleküler açıdan Parkinson, Alzheimer, Bipolar ve Şizofrenik bozukluklara etkisi. *Anatolian Journal of Psychiatry*, 14:378-382.

- Viswanathan M., Treiman K.A., Kish-Doto J., et al. (2017). Folic acid supplementation for the prevention of neural tube defects: an updated evidence report and systematic review for the us preventive services task force. *JAMA*, 317(2):183-189.
- World Health Organization (WHO). (2016). WHO recommendation on daily oral iron and folic acid supplementation. The WHO Reproductive Health Library; Geneva.
- Yavuzcan A., Topuz S., Çağlar M., Dilbaz S., Üstün Y., Kumru S. (2013). Düzce ilinde nöral tüp defekti saptanan olguların değerlendirilmesi. *JOPP Derg*, 5(3):125-130.
- Yıldız D., Akbayrak N. (2008). Nöral tüp defektleri ve önlemede hemşirelik yaklaşımları. *Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 11:102-111.
- Yılmazel G., Duman N.B., Güngör T. (2015). Doğurgan yaş grubundaki kadınlarda folik asit kullanımı, bilgi ve farkındalığı. *Jinekoloji - Obstetrik ve Neonatoloji Tıp Dergisi*, 12(6): 209-212.